

Студент 4 курсу
факультету обліку та аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотация. Визначено сутність поняття "аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств", виявлено та узагальнено основні особливості аналізу у галузі сільського господарства, розглянуто земельні фонди, трудові ресурси, основні засоби як фактори, що впливають на діяльність сільськогосподарського підприємства.

Аннотация. Определена сущность понятия "анализ деятельности сельскохозяйственных предприятий", выявлены и обобщены основные особенности анализа в отрасли сельского хозяйства, рассмотрено земельные фонды, трудовые ресурсы, основные средства в качестве факторов, влияющих на деятельность сельскохозяйственного предприятия.

Annotation. Essence of concept "Analysis of Agricultural Enterprises Activity" is determined, main features of analysis in agriculture sphere, are identified and summarized, considered property funds, manpower, main means as factors that influence on agricultural enterprise activities.

Ключові слова: аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств, факторний аналіз, специфічні показники, фінансовий стан.

На сьогоднішній день сільське господарство є доволі перспективною галуззю для України, оскільки, маючи сприятливі кліматичні, географічні умови, вона може досягти значних успіхів, розробивши стратегії розвитку у даному напрямі та втіливши їх в життя. На жаль, держава сьогодні приділяє недостатньо уваги розвитку сільського господарства, що в свою чергу веде до занепаду цієї галузі, оскільки скорочуються площі посівів, зменшується тваринництво. Тому важливим питанням є організація ефективного управління галуззю як на рівні держави в цілому, так і на рівні окремого підприємства.

Метою даної статті є виявлення та узагальнення особливостей аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: розкрити сутність поняття "аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств" та охарактеризувати особливості аналізу у цій галузі.

Аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств – наука, яка досліджує такі об'єкти, як валова продукція, собівартість продукції, доходи і витрати, земельний фонд, трудові і матеріальні ресурси та ін. Її головне завдання – це визначення показників, використання методів та прийомів аналізу з урахуванням особливостей сільського господарства з метою оцінки діяльності сільськогосподарського підприємства, загального фінансового стану та виявлення резервів. Інформаційною базою для аналізу є фінансова, статистична, податкова звітність та поза-облікові джерела інформації [1].

Аналіз фінансового стану сільськогосподарських підприємств полягає у оцінці майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності, інвестиційної привабливості [2].

Проводиться також аналіз сільськогосподарської продукції. Випуск сільськогосподарської продукції аналізується у сфері тваринництва і рослинництва. Початковим етапом аналізу є оцінка структури, динаміки та виконання плану як в цілому за випуском продукції, так і окремо за продукцією рослинництва та тваринництва. Аналіз виконання плану випуску продукції здійснюється у формі аналітичної таблиці [1]. У разі невиконання плану необхідно використовувати оперативний аналіз, який допомагає встановити фактори, що негативно вплинули на випуск продукції. Наприклад, оперативний аналіз виробництва продукції рослинництва вимагає від господарств здійснення таких аналітичних процедур: аналіз дотримання графіка виконання робіт з вирощування культур, аналіз виконання плану за обсягами робіт по кожній культурі [2].

Таким чином, можна вчасно та доволі точно виявити, які чинники в якій мірі вплинули на виконання плану. Це допомагає надалі орієнтуватися в прийнятті рішень, що саме необхідно зробити, щоб запобігти небажаним результатам.

Використовуючи аналіз, необхідно чітко визначити, які саме фактори впливають на виконання плану. В залежності від специфіки підприємства, умов його функціонування, форми власності та інших характеристик визначаються чинники, вплив яких можна визначати за допомогою факторного аналізу, побудувавши факторні моделі. До них належать: модель валового збору окремих культур, модель залежності валового збору від структури посівів, модель окупності добрив, модель факторного аналізу обсягів продукції тваринництва [3]. Звичайно, на кожному підприємстві можуть бути свої специфічні моделі, які характерні саме для їхньої діяльності. Аналіз слід починати з кількох факторів, поступово переходячи до якісних. Таким чином математично можна подати результати дослідження, а також надати їм економічну оцінку, що є дуже важливим аспектом, оскільки наявність самих лише чисел мало про що говорить.

Однією з особливостей сільськогосподарських підприємств є те, що земля є не лише місцем їх розташування, а й одним із факторів виробництва, тому, проводячи аналіз, не слід забувати про земельний фонд. Аналіз земельного фонду сільськогосподарського підприємства включає:

- 1) оцінку структури й динаміки земельного фонду;
- 2) оцінку ефективності використання земельного фонду;
- 3) виявлення порушень в землекористуванні та розробку заходів з покращення якості земельних угідь;
- 4) виявлення резервів покращення використання земельного фонду [1].

Земля – це особливий ресурс, актив, на який не нараховується амортизація, бо вона не має встановленого строку експлуатації. Навпаки, якщо правильно її використовувати, то з роками її родючість, а значить і випуск продукції сільськогосподарських підприємств, буде підвищуватись. Покращити якість землі можна за допомогою боротьби з бур'янами і шкідниками, внесення мінеральних та органічних добрив та ін.

Трудові ресурси відіграють важливу роль у діяльності сільськогосподарських підприємств, хоча в сучасних умовах поширеною є автоматизація виробництва. Проте не всі фірми можуть дозволити собі повне механізоване оснащення через значну вартість обладнання і часто використовують найманих працівників. Проте якщо навіть вдалося придбати дорогу техніку, то необхідно наймати кваліфікованих працівників. Аналіз трудових показників включає: аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами, аналіз ефективності використання трудових ресурсів, аналіз структури і динаміки фонду оплати праці, аналіз ефективності витрат на оплату праці [1].

Результати господарювання будь-якого сільськогосподарського підприємства залежать також від забезпеченості основними засобами та ефективним їх використанням. Для оцінки забезпеченості основними засобами використовуються такі показники, як фондозабезпеченість, фондоозброєність, одиницю виміру яких є тисячі гривень, енергозабезпеченість та енергоозброєність, що вимірюються в кіловатах. Оцінку ефективності використання основних засобів підприємством проводять, розраховуючи узагальнюючі показники (фондоємність, фондовіддачу, фондорентабельність), показники ефективності використання тракторного парку, зернозбиральних машин і комбайнів, вантажного транспорту [1].

Важливе значення для діяльності підприємства є аналіз собівартості та рентабельності підприємства. Кожне підприємство має за мету зниження собівартості продукції та підвищення її рентабельності. Собівартість формується за рахунок витрат на виготовлення продукції, тому важливо раціонально використовувати ресурси. Без проведення аналізу це доволі проблематично, оскільки підвищується вірогідність виникнення резервів – "невикористаних можливостей". Від рентабельності продукції залежить прибуток підприємства, тому аналіз факторів, що на неї впливають, дозволяє знайти шляхи її підвищення, а також виявити, що спричиняє її зменшення [4].

Підводячи підсумок вищезазначеного, можна сказати, що, проводячи аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств, необхідно врахувати вплив природно-кліматичних умов, значної тривалості виробничого циклу, місцезнаходження підприємства на результати сільськогосподарського виробництва, проводити оцінку сезонного характеру сільськогосподарського підприємства, якості земельних угідь, розраховувати специфічні показники, що характеризують діяльність сільськогосподарського підприємства.

Науковим результатом даного дослідження є систематизація особливостей аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств, а перспективою подальших наукових досліджень – удосконалення методичного забезпечення аналізу.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Мішина С. В. Аналіз у галузях виробництва і послуг : навч. посібн. / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 240 с. (Укр. мов.). 2. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятий АПК : учеб. пособ. – 6-е изд. – Мн. : Новое знание, 2006. – 652 с. 3. Отенко І. П. Особливості економічного аналізу в галузях народного господарства / І. П. Отенко, Т. О. Колодізева, В. В. Іванієнко. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2002. – 196 с. 4. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз. – К. : КНЕУ, 2005. – 292 с.